

Горелік Дар'я Сергіївна

курсант 3-го курсу
факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції

Кисельов Андрій Олександрович

кандидат юридичних наук
старший викладач кафедри
оперативно-розшукової діяльності
та спеціальної техніки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ У СФЕРІ ОПЕРАТИВНО РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Нині співробітництво між правоохоронними органами різних держав набуває особливої ваги та значення у зв'язку з набуттям злочинністю міжнародного характеру. При цьому міжнародне співробітництво здійснюється на трьох рівнях: рівень двостороннього співробітництва між державами; регіональний рівень; співробітництво на загальносвітовому рівні.

Таке співробітництво обумовлено низкою причин об'єктивного характеру, починаючи із взаємозв'язку і взаємозалежності держав у сучасному світі; збільшення кількості злочинів міжнародного характеру, удосконалення застосовуваних ними засобів, методів і знарядь; зацікавленістю правоохоронних органів різних держав у спільному пошуку найбільш ефективних шляхів протидії злочинам.

У забезпеченні належної протидії міжнародній злочинності важлива роль відводиться співробітництву правоохоронних органів у сфері оперативно-розшукової діяльності.

У діяльності з оперативно-розшукової протидії злочинам, в тому числі й міжнародного характеру, результати оперативно-розшукової діяльності можуть бути використані як приводи та підстави для відкриття кримінального провадження або проведення невідкладних слідчих дій; для отримання фактичних даних, які можуть бути доказами у кримінальному провадженні; для попередження, припинення і розслідування злочинів, розвідувально-підбивних посягань проти України, розшуку злочинців та осіб, які безвісти зникли; для забезпечення безпеки працівників суду і правоохоронних органів та осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, членів їх сімей та близьких родичів цих осіб; для взаємного інформування підрозділів, уповноважених здійснювати оперативно-розшукову діяльність та інших правоохоронних органів; для інформування державних органів відповідно до їх компетенції [6, с. 250].

За умови міжнародного співробітництва правоохоронних органів різних держав, оперативно-розшукові заходи можуть реалізовуватися у формі міжнародної правової допомоги у кримінальних провадженнях (справах).

Міжнародна правова допомога у кримінальних провадженнях (справах) - це передбачена міжнародними договорами, національним кримінально-процесуальним законодавством та заснована на принципі взаємності форма міжнародного співробітництва, що полягає у проведенні компетентними органами запитуваної держави на її території процесуальних дій та оперативно-розшукових заходів у зв'язку з виконанням слідчих чи судових доручень та з метою сприяння розслідуванню, розгляду і вирішенню кримінальної справи, що знаходиться у провадженні компетентних органів запитуючої договірної сторони [3, с. 230].

Правову основу міжнародного співробітництва в оперативно-розшуковій діяльності складають: міжнародні, міждержавні договори (двосторонні і багатосторонні) – пакти, конвенції, договори, угоди; міждержавні угоди з окремих питань, які стосуються взаємодії в боротьбі зі злочинністю; міжвідомчі договори (угоди); національне законодавство з питань надання міжнародної правової допомоги; неписані норми (звичаї) міжнародного права (міжнародна ввічливість, взаємність та ін.) [2, с. 77].

Стаття 5-1 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» нормативно закріплює визначення міжнародного співробітництва у сфері оперативно-розшукової діяльності: «Співробітництво у сфері оперативно-розшукової діяльності між міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, державними органами, до складу яких входять оперативні підрозділи, визначені у статті 5 цього Закону, та правоохоронними і спеціальними службами інших держав, які мають у своєму складі відповідні підрозділи, а також з міжнародними правоохоронними організаціями, здійснюється відповідно до законодавства України, міжнародних договорів України, а також установчих актів та правил міжнародних правоохоронних організацій, членом яких є Україна» [1].

В аспекті міжнародно-правового регулювання співробітництва правоохоронних органів у боротьбі зі злочинністю привертає увагу прийнятий на десятому пленарному засіданні міжпарламентської асамблеї держав – учасниць СНД у 1997 р. рекомендаційний документ – Модельний закон про оперативно-розшукову діяльність держав – учасниць СНД [5]. Не виключено, що згодом цей документ може певною мірою вплинути на уніфікацію внутрішньодержавного законодавства країн колишньої СНД.

Виділяють такі основні форми співробітництва держав в оперативно-розшуковій діяльності: обмін оперативно-розшуковою, правовою та іншою інформацією; профілактика, розкриття та розслідування злочинів, стосовно яких укладені спеціальні угоди між державами; розшук і затримання злочинців на підставі договірних відносин або разових звернень однієї

держави до іншої; видача злочинців іншій державі або міжнародному органу для кримінального переслідування; передача осіб, засуджених до позбавлення волі, для відбування покарання в державі, громадянами якої вони є, або до країни, де вони постійно проживають; передача органам іншої держави нагляду за умовно засудженими або умовно звільненими правопорушниками; захист прав і свобод громадян однієї держави при здійсненні правосуддя в іншій країні; спільне вивчення причин та інших проблем злочинності, а також обмін досвідом роботи поліцейських та інших органів; підготовка кадрів, надання експертних послуг, постачання спеціальних науковотехнічних засобів і надання матеріально-технічної допомоги іншим державам [4, с. 72-73].

Отже, боротьба зі злочинністю належить до пріоритетних напрямів міжнародного співробітництва держав та викликана необхідністю взаємодії різних держав у цій важливій справі. Вступ до ЄС визначається стратегічною метою зовнішньої політики України, націленої на зміцнення спроможності забезпечити імплементацію європейських міжнародних договорів у сферу протидії злочинності.

Міжнародне співробітництво в оперативно-розшуковій діяльності повинно здійснюватися при дотриманні державного суверенітету, національного законодавства, невтручання у внутрішні справи держав, інших основних принципів міжнародного права.

1. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.1992 // ВВР. 1992. № 22. Ст. 303.
2. Бандурка О.М. Оперативно-розшукова діяльність: Підруч. Харків, 2002. Ч. 1.
3. Бараннік Р.В. Співробітництво та допомога у кримінальних справах: співвідношення понять // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. №1. 2010. С. 224-232.
4. Міжнародне співробітництво органів внутрішніх справ з правоохоронними органами зарубіжних країн: Проблеми теорії і практики: Матер. круг. столу. Дніпропетровськ, 2010.
5. Об оперативно-розыскной деятельности: Модельный закон, принят на десятом пленарном заседании Межпарламентской Ассамблеи государств – участников СНГ (пост. № 10-12от 6 декабря 1997 г.) // Информационный бюллетень Межпарламентской Ассамблеи государств-участников СНГ. 1998. № 16. С. 222-240.
6. Оперативно-розшукова діяльність: Навч. посіб. / Є.М. Моїсєєв, О.М. Джужа, Д.И Никифорчук та ін. / За ред. проф. О.М. Джужи. Київ: Правова єдність, 2009. 310с.